

Návrh koncepce revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV)

Pracovní návrh ke konzultaci s MŠMT – verze 5

Verze vznikla zapracováním odpovědí Řídící pracovní skupiny na otázky NPI ČR do verze 4, vytvořené Koncepční pracovní skupinou pro revizi RVP ZV.

30. 8. 2023

Dokument je vodítkem pro další práci pracovních skupin včetně koncepční. Popisuje nejdůležitější prvky budoucího RVP ZV, vazby mezi nimi a také návaznost na metodickou podporu. Smyslem dokumentu je, aby po dokončení přispíval k jednotnému pojetí toho, jak budou naplňovány cíle revize, a poskytoval odpovědi na koncepční otázky pracovních skupin.

Dokument je tvořen třemi kapitolami, které se věnují:

- *východiskům, hodnotovému rámci a cílům*
- *popisu vzdělávacího obsahu a podpoře rozvoje žáků*
- *charakteristice navrhovaného revidovaného dokumentu a jeho struktury*

Předchozí verze dokumentu zohlednila připomínky konzultantů ze širší konzultační skupiny, zástupců Expertního panelu MŠMT a členů ostatních pracovních skupin.

Koncepce bude v další verzi rozpracována do konkrétního návrhu dokumentu RVP ZV.

Dokument nepošel jazykovou korekturou a redakční úpravou.

Obsah

- 1. Východiska revize, hodnotový rámec, cíle vzdělávání**
 - 1.1. VÝCHODISKA PRO REVIZI RVP ZV
 - 1.2. HODNOTOVÝ RÁMEC PRO REVIZI RÁMCOVÝCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ
 - 1.3. CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ
 - 1.3.1. Předpoklady pro naplňování cílů
- 2. Vzdělávací obsah a podpora rozvoje žáků**
 - 2.1. SPOLEČNÝ ZÁKLAD
 - 2.1.1. Kategorie vzdělávacího obsahu v RVP ZV a jejich vzájemné vazby
 - 2.1.2. Společný základ a očekávané výstupy
 - 2.2. DISPONIBILNÍ ČASOVÁ DOTACE
 - 2.3. PODPORA ROZVOJE ŽÁKŮ NA ÚROVNI ŠKOLY
- 3. RVP ZV a související metodická podpora**
 - 3.1. STRUKTURA RVP ZV
 - 3.1.1. Zásady pro tvorbu ŠVP
 - 3.2. CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA NOVÝCH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ
 - 3.3. ÚČEL A FUNKCE KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ
- 4. Slovníček základních pojmů**

Přílohy

Příloha 1 – Cíle vzdělávání ze školského zákona

Příloha 2 – Další témata podporující rozvoj žáků

Příloha 3 – Legislativní rámec revize RVP ZV – širší souvislosti

1. VÝCHODISKA REVIZE, HODNOTOVÝ RÁMEC, CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ

1.1. VÝCHODISKA PRO REVIZI RVP ZV

Rámcová východiska pro změny ve vzdělávání jsou obsažena v dokumentu Hlavní směry revize RVP ZV (dále HSR), který vychází ze Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+¹. Dokument HSR je dále upřesněn v dokumentu Zadání pro NPI ČR z února 2023.

Bude zachován dvouúrovňový systém kurikulárních dokumentů, který vyvažuje společné zadání státu a různorodost cest vedoucích k jeho naplnění ve školách. RVP ZV bude vycházet ze společenských výzev, hodnot a cílů uvedených ve školském zákoně. Bude revidován tak, aby cíle a vzdělávací obsah jednotlivých etap vzdělávání spolu tvořily srozumitelnou, užitečnou a efektivní cestu vzděláváním pro každého, od věku dítěte v předškolním vzdělávání po věk mladého člověka ukončujícího střední vzdělání.

Při tvorbě revidovaného RVP ZV vycházíme také ze zahraničních zkušeností².

Společný cíl pro revize všech rámcových vzdělávacích programů a jejich implementaci navrhuje v tomto znění:

Připravit mladou generaci na environmentální, technologické a sociální výzvy, aby mohla aktivně a odpovědně spoluvytvářet budoucnost a prožívat naplněné a spokojené životy.

1.2. HODNOTOVÝ RÁMEC PRO REVIZI RÁMCOVÝCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ

Hodnotový rámec pro revize RVP vychází z dokumentu HSR, kde se uvádí:

„Svět se dynamicky vyvíjí a chceme pro naše děti školu, která je připravuje ne na minulost, ale na budoucnost. Školu, která neklade důraz na biflování stohů dat, ale která rozvíjí v žácích dovednosti a kompetence, díky kterým budou lépe připraveni na svět zítřka, na svět, o kterém dnes nic nevíme. Chceme školu, která umožňuje uspět každému žákovi nezávisle na jeho socioekonomickém prostředí a pomáhá rozvíjet jeho talenty a silné stránky. Školu, kde nejsou učitelé svázaní přeplněnými učebnicemi, ale mají prostor pro kreativitu, objevování a využívání inovativních metod. Chceme, aby škola nebyla pro děti místem, kde být musí, ale místem, kde být chtějí.“³

Hodnotový rámec navrhuje tak, aby mohl být společným východiskem pro rámcové vzdělávací programy pro předškolní, základní, gymnaziální, střední odborné, speciální i základní umělecké vzdělávání.

VÝZVY PRO VZDĚLÁVÁNÍ SOUČASNÉ I BUDOUCÍ

V současném světě probíhají rychlé a rozsáhlé změny, jejichž dopady jsou mnohdy nepředvídatelné. Pro takový svět je třeba žáky připravit. Proto je nezbytné konkretizovat cíle vzdělávání i kompetence žáků tak, aby v takovém světě uspěli a dařilo se jim, a také aby jej dokázali aktivně spoluvytvářet v souladu s hodnotami, které v nich vzdělávání upevňuje.

Ze zprávy UNESCO Reimagining our futures together: a new social contract for education: *„Prohlubující se sociální a ekonomická nerovnost, změna klimatu, úbytek biologické rozmanitosti, využívání zdrojů, které překračují hranice planety, ústup od demokracie a převratná technologická automatizace jsou charakteristickými znaky naší současné historické situace. Tyto četné překrývající se krize a výzvy omezují naše individuální i kolektivní lidská práva a mají za následek poškození velké části života na Zemi.“⁴*

Tento vývoj pocítujeme i v České republice. Nedávná i současná situace, kdy řešíme následky krizových situací (covidové pandemie nebo války na Ukrajině), způsobuje, že některé výzvy vnímáme mnohem ostřeji. Stěžejní mezinárodní dokumenty, které se zabývají budoucností vzdělávání, zkoumají problémy z různých perspektiv, ale výzvy pro vzdělávání vidí podobně. Shodují se i v tom, k čemu by mělo vzdělávání směřovat: k výchově sebevědomých mladých lidí, kteří nebudou čekat na pokyny autorit a cizí zadání, ale společně a aktivně, tvořivě a zodpovědně budou čelit výzvám budoucnosti.

¹ Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ viz <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/strategie-2030>

² Viz např. publikaci Kurikulum školního vzdělávání: Zahraniční reformy v 21. století (2018, Pedagogická fakulta UK – D. Dvořák, J. Holec, M. Dvořáková), <https://pages.pef.cuni.cz/uvrv/kurikulum-skolniho-vzdelavani-zahranicni-reformy-v-21-stoleti/>;

Podkladová studie – Porovnání stavby zahraničních vzdělávacích programů (2019, Národní ústav pro vzdělávání, Štěpán Kment), https://www.npi.cz/images/podkladov%C3%A1_studie/zahranicni_vzdelavaci_programy.pdf

³ Hlavní směry revize Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, MŠMT, str. 3 – <https://velke-revize-zv.rvp.cz/files/iii-hlavni-smery-revize-rvp-zv-po-vpr-final-230111.pdf>

⁴ Reimagining our futures together: a new social contract for education (neoficiální překlad) <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>

ZÁKLADNÍ HODNOTY PRO VZDĚLÁVÁNÍ

S ohledem na tyto výzvy navrhuje v následujících letech klást ve vzdělávání důraz na čtyři hodnoty rovněž inspirované zmíněným dokumentem UNESCO.

- **Sdílená moudrost**

Lidské poznání je společně bohatství shromážděné generacemi. Žáci z něj nejen čerpají, ale také se učí k němu přispívat. Jsou schopni k poznatkům přistupovat kriticky a tvořivě, vnímat je jako otevřený zdroj lidského vědění odrážející rozmanitost světa a zvažovat jejich původ a účel.

- **Uzdravená planeta**

Země, naše planeta, je jedinečná. Žáci si uvědomují složitost a citlivost přírodních ekosystémů, vnímají dopady lidské činnosti, znají možnosti předcházení škod. Kriticky a eticky zvažují svůj vztah k přírodě a společnosti, zkoušejí alternativy k ekonomickému/spotřebnímu modelu a hledají autentický, a přitom šetrný životní styl. Jelikož svými rozhodnutími a činy budou utvářet příští podobu světa, jsou připraveni tuto úlohu naplnovat zodpovědně a usilovat přitom o eliminaci či zmírnění negativních projevů působení lidské činnosti na planetu.

- **Důstojný život**

Svoboda a demokracie, rovnost a spravedlnost jsou základními podmínkami důstojného života. Žáci vnímají lidská práva jako východisko utváření vztahů mezi lidmi ve společnosti, které dokáží reflektovat a také aktivně formovat. Podílejí se na utváření pravidel vzájemného soužití ve společnosti, která usiluje o uznání a prosperitu všech. Prohlubují svou empatii, rozvíjejí schopnost zvládat konflikty i schopnost nalézat shodu a spolupracovat s ostatními na zlepšování světa. Učí se respektu k druhým s ohledem na rozmanitost lidského společenství a života jako takového, odmítají rasismus, diskriminaci a násilí ve všech formách.

- **Podporující technologie**

Technologie, včetně digitálních nejsou dobré ani špatné. Mají potenciál ovlivnit život jednotlivců i vývoj lidské společnosti. Význam jim dává teprve způsob a účel, s jakými se používají. Žáci nejen zvládají používat technologie v každodenním životě, ale také přemýšlejí o možnostech a způsobech uplatnění technologií stávajících i nových. Zvažují účel a důsledky jejich užívání a učí se zasazovat o to, aby technologie sloužily dobrým účelům.

1.3. CÍLE VZDĚLÁVÁNÍ

„Škola má být dílnou lidskosti, nikoliv mučírna ducha.“ (J. A. Komenský)

Vzdělání je jednou ze základních hodnot lidské společnosti a nezbytnou podmínkou pro její udržitelnost ve všech oblastech lidského působení. Řešení problémů 21. století (např. klimatické, energetické nebo bezpečnostní krize) vyžaduje zaměřit se ve vzdělávání především na utváření a **rozvoj klíčových kompetencí**, které umožní žákům vyrovnat se s nejistotou a obstát v podmínkách měnícího se světa. Právě klíčové kompetence a základní gramotnosti budou jednotící linií pro kurikula předškolního, základního a středního vzdělávání. Tato návaznost bude specifikována v jednotlivých RVP.

K prosazení tohoto pojetí vzdělávání vycházíme při revizi RVP ZV z cílů a zásad ve školském zákoně (§ 2⁵ a § 44⁶, také v příloze 1). Vzdělávání sleduje cíle obecné, tedy všestranný rozvoj jedince a jeho zařazení do společnosti (viz Školský zákon § 2 odst. 2), a dále cíle specificky orientované na základní vzdělávání (školský zákon § 44). Na úrovni RVP ZV byl v minulosti v předchozí aktualizaci doplněn cíl týkající se využívání digitálních technologií žáky.

V dokumentu RVP ZV bude hypertextový odkaz na cíle vzdělávání uvedené ve školském zákoně (ŠZ). Cíle ze školského zákona nebudou v dokumentu přeformulovány. RVP ZV bude aplikačním dokumentem, který bude naplňování cílů uvedených ve ŠZ dávat konkrétní rámec, dále rozpracovaný v kapitole 2 tohoto dokumentu.

V revidovaném RVP ZV bude tato logická linka (od obecných cílů ke konkrétním očekávaným výstupům) propracována tak, aby vytvářela konzistentní představu o vzdělávacích cílech i o možných způsobech, jak je naplnit v praxi a následně vyhodnotit. V případě, že by mezi obecnou koncepcí a jejím konkrétním vyjádřením v RVP ZV měly vzniknout mezery, navrhne koncepční skupina změnu příslušné části školského zákona.

⁵ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#p2>

⁶ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#p44>

1.3.1 Předpoklady pro naplňování cílů

Pro naplnění obecných cílů vzdělávání je potřeba ve školách zajistit základní předpoklady, jako:

- **Podnětné a tvůrčí školní prostředí**

Vzdělávání rozmanitými formami, metodami a prostředky stimuluje k učení a tvořivosti. Učitelé podporují své žáky v jejich rozvoji přiměřeně jejich věku, předpokladům a zájmům.

- **Bezpečné prostředí**

Vzdělávání efektivně funguje v bezpečném a respektujícím prostředí, založeném na důvěře, kde může žák objevit a plně rozvíjet svůj lidský (fyzický, poznávací, tvůrčí, citový, sociální a duchovní) potenciál.

- **Odpovědnost**

Vzdělávání podporuje vnitřní motivaci každého žáka k poznávání a úměrně jeho věku ho vede k postupnému přebírání odpovědnosti nejen za vlastní učení, ale i za své rozhodování a jednání. Učitel vystupuje jako průvodce žáků na cestě ke vzdělání.

- **Sebepoznání**

Vzdělávání umožňuje žákovi vytvářet si kladný vztah sám k sobě, objevovat a rozvíjet svou osobnost, reflektovat a řídit své jednání, a postupně nacházet své místo ve společnosti.

- **Spolupráce**

Vzdělávání založené na kvalitních vztazích mezi žáky a učiteli i mezi žáky navzájem podporuje učení. Umožňuje žákovi být partnerem v různých spolupracujících skupinách a podílet se na rozhodování i na řešení výzev i konfliktů ve škole. Vzorem je žákům především zdravě fungující spolupráce dospělých.

Další předpoklady pro realizaci principů a předpokladů vzdělávání jsou navrženy v kapitole 2 (viz příloha 2).

2. VZDĚLÁVACÍ OBSAH A PODPORA ROZVOJE ŽÁKŮ

V dokumentu RVP ZV jsou popsány hlavní cesty k naplňování hodnot a dosahování cílů (hodnoty a cíle viz kapitola 1.2). Tyto cesty jsou také předpokladem pro rozvoj potenciálu každého žáka. Jsou to:

- vzdělávací obsah

V Zadání pro NPI ČR je popsán

- vzdělávací obsah společný pro všechny žáky (tzv. společný základ, dále v kapitole 2.1);
- v disponibilní časové dotaci prostor pro vzdělávací obsah rozšířený nad společný základ a k jeho upevnování a procvičování (dále stručně v kapitole 2.2)

V RVP ZV (v rámcovém učebním plánu) bude stanoven pouze celkový počet hodin za 1. stupeň a celkový počet hodin za 2. stupeň (118, resp. 122 hodin). V RVP ZV tedy nebude rozdělena časová dotace na část pro společný základ a pro disponibilní hodiny, ani nebude přidělena časová dotace jednotlivým vzdělávacím oblastem. Využití celkové časové dotace k naplnění očekávaných výstupů a k rozvoji potenciálu každého žáka je v kompetenci školy.

- podpora rozvoje žáků na úrovni školy (koordinované činnosti, kterými školní týmy vytvářejí prostředí příznivé pro rozvoj žáků, dále v kapitole 2.3).

2.1 SPOLEČNÝ ZÁKLAD

Vzdělávací obsah RVP ZV společný všem žákům; je členěn do kategorií, z nichž každá má svůj účel. Vzdělávací obsah jednotlivých kategorií je popsán očekávanými výstupy. Obsah RVP ZV a očekávané výstupy jsou formulovány tak, aby cíleně rozvíjely potenciál každého žáka.

Revize RVP ZV vychází z kategorií, se kterými pracuje stávající RVP ZV, tedy klíčové kompetence, průřezová témata, vzdělávací oblasti a vzdělávací obory, doplňuje je o základní gramotnosti a upravuje je v souladu s HSR a Zadáním pro NPI ČR (dále jen Zadání). Vzdělávací obsah bude definován pomocí očekávaných výstupů ve všech těchto kategoriích, na rozdíl od stávajícího RVP ZV, kde jsou očekávané výstupy definovány pouze pro jednotlivé vzdělávací obory. Očekávané výstupy budou v jednotlivých kategoriích organizovány tak, aby jejich rozdělení a vztahy byly přehledné a zjednodušovaly orientaci v RVP ZV. Zároveň respektujeme Zadání, ze kterého mj. vyplývá potřeba aktualizovat (bod 2.1 B Zadání), redukovat (bod 2.1 D Zadání) a neduplikovat (bod 2.1 H Zadání) očekávané výstupy.

Vzdělávací obsah bude respektovat **kompetenční pojetí** – vzdělávání je tak zaměřené na utváření a rozvíjení vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot žáků, a to v určité věcné oblasti a ve vzájemném a smysluplném propojení. Rozvoj klíčových kompetencí, tj. kompetencí pro život žáků důležitých a nezbytných, je tak podpořen vzdělávacím obsahem.

Ve výsledku musí mít žáci možnost osvojit si vzdělávací obsah tak, aby jim reálně umožnil úspěšně a ohleduplně jednat, zvládat úkoly a situace, do kterých se budou dostávat ve studiu, v profesním i osobním životě.

Časová dotace pro společný základ

Z bodu 4 Zadání vyplývá, že

- časová dotace pro společný základ činí 100 h týdně na 1. stupni a 86 h týdně na 2. stupni.
- časová dotace pro vzdělávací obsah popsaný očekávanými výstupy činí 80 % z časové dotace pro společný základ. Zbývajících 20 % je určeno pro prohloubení.

Pro účely tvorby modelového školního vzdělávacího programu bude potřebné navrhnout rozložení časové dotace pro jednotlivé vzdělávací oblasti/obory. Předpokládáme, že tuto otázku budeme řešit v pozdějších etapách tvorby očekávaných výstupů.

Výše uvedená časová dotace nebude uvedena v RVP ZV (v rámcovém učebním plánu). Stanovení vyučovacích předmětů či jiných organizačních forem výuky a jejich hodinové dotace je v kompetenci školy. Příklad bude představen v modelových školních vzdělávacích programech.

2.1.1 Kategorie vzdělávacího obsahu v RVP ZV a jejich vzájemné vazby

Kategorie vzdělávacího obsahu jsou zasazeny v hodnotovém rámci, jejich prostřednictvím jsou naplňovány cíle vzdělávání.

Hodnotový rámec – deklaruje základní hodnoty pro revizi RVP ZV (viz kapitolu 1). Představuje základní oporu při rozhodování, zda konkrétní vzdělávací obsahy (formulované očekávanými výstupy) mají být do RVP ZV zařazeny.

Cíle základního vzdělávání – vycházejí ze zákona č. 561/2004 Sb., §§ 2 a 44 (školský zákon – viz kapitolu 1.3). V RVP ZV jsou cíle ZV nahlíženy v souladu s hodnotovým rámcem pro revizi RVP ZV a jsou tak hlediskem (kritériem) pro tvorbu jednotlivých částí RVP ZV. Silně se promítají do vzdělávacího obsahu klíčových kompetencí, ale také do ostatních kategorií (očekávaných výstupů) dle jejich obsahového zaměření.

RVP ZV pracuje s následujícími kategoriemi vzdělávacího obsahu:

- **Klíčové kompetence** – představují funkční propojení vybraných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, které jsou důležité pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jsou nadoborové. V RVP ZV bude formulováno a svým obsahem specifikováno 8 souborů klíčových kompetencí:
 - k učení
 - k řešení problémů
 - komunikačních
 - sociálních a personálních
 - občanských
 - pracovních
 - digitálních
 - kulturních.
- **Základní gramotnosti** – představují schopnost praktického uplatnění širokého souboru znalostí a dovedností v rozmanitých životních situacích. Osvojení si základních gramotností je předpokladem k úspěšnému celoživotnímu učení i k tomu, aby žáci a zažívali úspěch ve škole i v osobním a pracovním životě. U základních gramotností je více než u klíčových kompetencí tendence vztahovat je ke konkrétnímu vzdělávacímu oboru/oblasti. Ty pro ně sice pokládají základ, jejich plný rozvoj u žáka je ve výuce podmíněn jejich osvojováním (využíváním) ve vyučovacích předmětech. V RVP ZV budou jako základní gramotnosti vymezeny:
 - čtenářská (vč. její pisatelské složky) gramotnost,
 - matematická gramotnost.

Klíčové kompetence a základní gramotnosti jsou hlavními kategoriemi kurikula na státní i školní úrovni. Očekávané výstupy, kterými jsou popsány, budou rozvíjeny nejen prostřednictvím vzdělávacího obsahu společného základu a disponibilních hodin, ale i kultury a prostředí školy, a v rámci propojování formálního a neformálního vzdělávání (viz část 2.2 a příloha 2). Klíčové kompetence budou stejné pro všechny stupně škol, pokud je to na daném stupni vzdělávání smysluplné a relevantní. Základní

gramotnosti budou stejné a budou rozvíjeny na všech stupních škol, přičemž budou přizpůsobeny příslušnému věku a úrovni vzdělávání.

- **Průřezová témata** – jsou vybraná aktuální společensky významná témata, která podporují nadoborový přístup ke vzdělávání. Propojují poznatky a dovednosti z různých oborů a pomáhají žákům porozumět světu v jeho komplexnosti a vzájemné provázanosti. Vedou žáky k utváření, rozvíjení a uplatňování vlastních hodnot a postojů a k porozumění své roli ve společnosti. V RVP ZV budou svým obsahem vymezena tato průřezová témata, která odpovídají třem liniím – „k žákovi samotnému“, „ke společnosti“ a „ke světu“.
 - Péče o wellbeing podporuje aktivní péči o sebe a o druhé, zvládání zátěže a dobré vztahy mezi žáky.
 - Společnost pro všechny se zaměřuje zejména na porozumění hodnotám, na nichž je naše společnost založená. Rozvíjí jednotlivce jako informovaného a aktivního občana, který respektuje rozmanitost a postupně přebírá odpovědnost za udržitelnou budoucnost.
 - Udržitelné prostředí rozvíjí schopnost žáka podporovat svým jednáním udržitelnost života na naší planetě.Průřezová témata (PT) budou stejně jako ostatní kategorie definována očekávanými výstupy. Očekávané výstupy PT, které budou mít zřetelnou vazbu na určitý obor, budou do oboru integrovány, a to v co největším rozsahu. Očekávané výstupy PT, které budou mít zřetelnou vazbu na výstup určité klíčové kompetence, budou s ním propojeny (je třeba se vyhnout duplicitám s klíčovými kompetencemi). Teprve to, co do oborů(ů)/oblastí(i) ani do KK integrovat nelze, může zůstat jako očekávaný výstup PT.
- **Vzdělávací obsah vzdělávacích oborů/oblastí** – je vymezen prostřednictvím očekávaných výstupů, které reprezentují vybrané, nejdůležitější oborové koncepty a metody práce typické pro daný obor/oblast. Vzdělávací obsah respektuje kompetenční, resp. gramotnostní pojetí. Očekávané výstupy oborů/oblastí pomáhají rozvíjet klíčové kompetence a základní gramotnosti.

Gramotnost (oborová) znamená schopnost praktického uplatnění znalostí, dovedností a postojů z jednotlivých oborů v rozmanitých životních situacích. Na úrovni RVP ZV proto nejsou gramotnosti s výjimkou těch základních explicitně vymežovány, nicméně vzdělávací obsah je koncipován tak, že má obecně „kompetenční, resp. gramotnostní“ charakter. To znamená, že očekávané výstupy a výuka směřující k očekávaným výstupům mají převážně činnostní charakter.

VZTAHY MEZI KATEGORIEMI VZDĚLÁVACÍHO OBSAHU

Na úrovni RVP ZV:

Jednotlivé kategorie přispívají specifickým způsobem k rozvíjení hodnot a naplňování vzdělávacích cílů. Každá z kategorií, se svým specifickým vzdělávacím obsahem, představuje různý aspekt nebo rozměr kurikula, a pomáhá organizovat a strukturovat RVP ZV. Vzdělávací obsah jednotlivých kategorií popsaný očekávanými výstupy se může vzájemně ovlivňovat (podporovat, podmiňovat).

Na úrovni školy – ŠVP:

Školní týmy zařadí vzdělávací obsah kategorií formulovaný očekávanými výstupy do svého ŠVP, zpravidla jej začlení do vyučovacích předmětů či jiných organizačních forem výuky; dbají přitom na kombinaci různých kategorií.

Na úrovni školy – výuka:

Klíčové kompetence a základní gramotnosti se u žáků rozvíjejí pomocí vhodných vzdělávacích strategií, které pracují s vzdělávacím obsahem vzdělávacích oblastí, vzdělávacích oborů a průřezových témat. Průřezová témata navazují na vzdělávací obsah vzdělávacích oblastí a oborů.

2.1.2 Společný základ a očekávané výstupy

Charakteristika společného obsahového základu je uvedena zejména v bodech 2.1 Zadání.

Společným obsahovým základem dle bodu 2.1.A rozumíme **obsah ZV povinný pro všechny žáky formulovaný očekávanými výstupy (OV)**, které respektují kompetenční a gramotnostní pojetí.

RVP ZV tedy definuje společný obsah ZV právě pomocí očekávaných výstupů, a to v 5. a 9. ročníku a pro základní gramotnosti (na rozdíl od klíčových kompetencí) navíc na konci 3. ročníku. Tyto časové

milníky se nazývají uzlové body. Pro hodnocení dosažené úrovně základních gramotností existuje mezinárodně uznávaný standard ověřování⁷.

Kritérii, která budeme upřednostňovat při výběru OV do společného základu, budou zejména následující (tučně vyznačená kritéria vyplývají přímo ze Zadání; pro tvůrce vzdělávacího obsahu v pracovních skupinách jsou kritéria podrobněji vysvětlena v metodickém materiálu k tvorbě OV):

- OV naplňuje cíle vzdělávání a hodnotový rámec (viz kap. 1)
- **vzdělávací obsah respektuje kompetenční pojetí – staví na všech složkách kompetence, tj. na znalostech, dovednostech, postojích i hodnotách**
- **Vzdělávací obsah bude aktualizován. A to tak, aby odpovídal soudobému stavu poznání a trendům vývoje světa a společnosti**
- **Vybraný vzdělávací obsah by měl co nejvíce vycházet z potřeb žáků a jejich reálných zkušeností, rozvíjet a obohacovat je, vést ke kladení otázek a hledání odpovědí, přispívat k jejich motivaci k učení.**
- **OV je realizovatelný pro všechny školy a všechny žáky**
- **umožňuje žákům úspěšně a ohleduplně jednat**
- **umožňuje žákům zvládat úkoly a situace, do kterých se budou dostávat ve studiu, v práci i v osobním životě.**
- **je akcentován pohled na potřeby budoucnosti**
- **reprezentuje nejdůležitější oborové koncepty a metody poznávání nebo práce typické pro danou vzdělávací oblast/obor**
- podporuje rozvoj základních gramotností nebo klíčových kompetencí
- věcně odpovídá některému z průřezových témat
- podporuje přiměřený všeobecný rozhled,
- je nutnou podmínkou jiného zařazeného OV

Zároveň respektujeme Zadání pro NPI, zejména body 2.1 B (potřeba aktualizace) a 2.1 H (neduplikovat), ze kterých vyplývá, že dojde k úpravám stávajících očekávaných výstupů a jimi vynucené korekce v rozdělení a vztazích kategorií RVP ZV.

Očekávané výstupy nebudou vytvářeny duplicitně, budou popsány tak, aby odrážely srozumitelně to, co je očekáváno u žáků jako výsledek vzdělávání. Nevyhnutelné a smysluplné duplicity budou vyznačeny (v informačním systému), zdůvodněny a prezentovány tak, aby byly srozumitelné a dobře aplikovatelné ve výuce (modelové ŠVP). Učivo (jeho zvládnutí na kognitivní úrovni) v RVP ZV začleněno nebude, v odůvodněných případech může ale být součástí očekávaného výstupu.

Bude promyšlena a provedena důkladná provázanost mezi klíčovými kompetencemi a vzdělávacím obsahem oborů či průřezových témat. NPI ČR zpracuje a předloží MŠMT konkrétní a praktické příklady variant začlenění/rozpracování KK do vzdělávacích oborů/oblastí, a to včetně popisu toho, jak bude s navrženou variantou zacházeno na úrovni školy/učitele (ukázky částí modelových ŠVP). Vhodné varianty budou využity při propojení klíčových kompetencí a vzdělávacích oborů/oblastí.

Specifikace OV je stěžejní částí RVP ZV, která zásadním způsobem ovlivňuje celý proces vzdělávání. Proto je nezbytné, aby jejich příprava probíhala vícekolově, a také, aby navržené OV byly ověřeny prostřednictvím modelových ŠVP. Vzhledem ke struktuře stávajícího RVP ZV a pracovních skupin budeme OV v první fázi navrhopvat pro jednotlivé obory, oblasti, průřezová témata, KK a základní gramotnosti. Navrhované OV budou následně napříč pracovními skupinami posuzovány podle kritérií uvedených výše, aby byla vybrána optimální množina OV, která bude odpovídat požadavkům na moderní, kompetenční a na budoucnost orientované vzdělávání.

Způsob naplňování očekávaných výstupů specifikovaných v RVP ZV bude pro větší srozumitelnost upřesněn prostřednictvím **metodické podpory**, která vznikne společně se samotným RVP ZV. Zejména do ní zahrneme **ilustrace očekávaného výkonu** (tj. indikátory, „jak se pozná, že žák daný OV naplňuje“), **postupné kroky jejich dosahování** v souladu s body 2.2.D, 2.2.F, 2.2.G a kapitolou 3 Zadání a nadřazenými dokumenty MŠMT. K formulaci OV bude (opět v metodické podpoře) doplněno **zdůvodnění**, jehož smyslem je vysvětlit, proč jsou dané OV do RVP ZV zařazeny.

Ilustrace očekávaného výkonu či indikátory nebudou závaznou součástí dokumentu RVP ZV. Nebude se jednat o pouhé zobecnění, ale o uvedení konkrétních a prakticky využitelných příkladů.

V pozdější etapě vzniknou indikátory, ověřovací úlohy či standardy pro přijímací zkoušky. Na jejich přípravě budou spolupracovat NPI ČR, ČŠI a CZVV v koordinaci s MŠMT.

⁷ Např. mezinárodní šetření PISA, více viz <https://www.csicr.cz/cz/Mezinarodni-setreni/PISA/O-setreni-PISA>

2.2 DISPONIBILNÍ ČASOVÁ DOTACE

Disponibilní časová dotace vytváří prostor pro rozšíření vzdělávacího obsahu nad společný základ, ale i pro jeho upevňování a procvičování. Tedy má umožnit maximální rozvoj potenciálu každého žáka a individualizaci výuky a tím přispět ke snížení nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání.

Volba vzdělávacího obsahu, organizační formy výuky i časová dotace jsou v kompetenci školy. Výuka v této části rovněž přispívá k naplňování cílů vzdělávání a hodnotového rámce a k rozvoji klíčových kompetencí a základních gramotností.

V bodě 4 Zadání pro NPI je uvedena disponibilní časová dotace (18 h týdně na 1. stupni, 36 hodin týdně na 2. stupni). Tento rozsah nebude uveden v RVP ZV. Jeho využití bude inspirativně popsáno v modelových ŠVP.

2.3 PODPORA ROZVOJE ŽÁKŮ NA ÚROVNI ŠKOLY

Celý proces revidování RVP ZV je realizován proto, aby se zvýšila kvalita vzdělávání poskytovaného všem žákům. Z tohoto hlediska navrhuje kromě kapitol, které popisují obsah vzdělávacích oblastí/oborů, klíčové kompetence, základní gramotnosti a průřezová témata, doplnit ještě další témata, která uvádějí základní podmínky potřebné k naplňování smyslu a cílů revize.

Témata, která navrhuje doplnit:

- kultura a prostředí školy
- společné vzdělávání
- formativní zpětná vazba
- pojetí hodnocení žáků
- reflexe a hodnocení kvality vzdělávacího procesu
- propojování formálního a neformálního vzdělávání
- role, seberozvoj a vzájemné učení učitelů
- strategie rozvoje klíčových kompetencí
- profil absolventa školy
- přechody mezi jednotlivými etapami vzdělávání PV — SŠ

Uvedená témata budou do RVP ZV zapracována, avšak jen stručně to, co školy k něčemu zavazuje. Konkrétní příklady rozpracování těchto témat budou součástí modelových ŠVP, případně dalších materiálů metodické podpory, a to s využitím existujících podkladů např. ČŠI a příkladů dobré praxe. Podrobnější charakteristiky jednotlivých témat jsou obsaženy v příloze 2.

3. RVP ZV A SOUVISEJÍCÍ METODICKÁ PODPORA

RVP ZV je předpis závazného vzdělávacího obsahu, postupů a předpokladů pro tvorbu kvalitních školních vzdělávacích programů. Stanoví společný obsahový základ určený všem žákům v příslušném stupni vzdělávání (viz kapitolu 2.1.2 Společný základ a očekávané výstupy).

Konkrétní podoba RVP ZV vychází z HSR a ze Zadání pro NPI ČR, kde jsou stanoveny principy revize. **RVP ZV tedy bude obsahovat pouze takové pasáže, které školu k něčemu zavazují při tvorbě školního vzdělávacího programu (ŠVP).**

Doporučení, která napomohou k naplňování dokumentu RVP ZV, a také širší souvislosti, budou součástí metodické podpory. Metodická podpora nabídne nástroje, které podpoří školní týmy i jednotlivé učitele na cestě k rozvoji žáků. Mohou to být např. modelové ŠVP, rozpracování strategie (pojetí) výuky, způsob formování kultury školy, pojetí hodnocení a relevantní nástroje, jako jsou vývojová kontinua klíčových kompetencí, a dále příklady ověřování dosažení očekávaných výstupů atd.

Metodická podpora je živá struktura, kterou lze snadno přizpůsobovat aktuálním potřebám a změnám ve společnosti. Bude názorná, přehledná a vysvětlující.

Konkrétní podoba metodické podpory bude vytvořena v další fázi procesu revize kurikula.

V souladu se Zadáním pro NPI ČR bude část metodické podpory vytvářena souběžně s revidováním RVP ZV (viz kapitolu 2.1.2 Společný základ a očekávané výstupy), část bude vznikat postupně v průběhu času. Specifikace souběžně vytvářené metodické podpory bude uvedena v zadání pro pracovní skupiny.

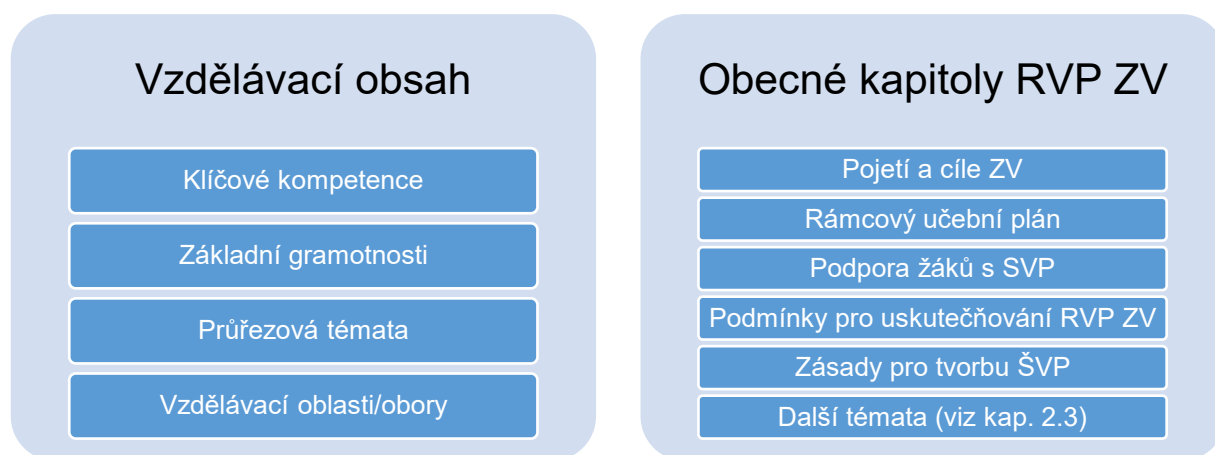
Dokument RVP ZV a metodická podpora budou tvořit logický celek, který v tomto dokumentu nazýváme **kurikulum**. RVP ZV stanoví obecné principy, které navazující metodická podpora postupně konkretizuje. Částečně tato struktura odráží hierarchii: obecný rámec → škola → žák; současně je ale individualizace vzdělávání (zaměření na žáka) jedním z obecných principů stavby kurikula.

Po formální stránce bude mít kurikulum podobu **digitálního nástroje** (viz HSR), který bude kromě samotného RVP ZV obsahovat právě i související metodickou podporu (digitální podoba zajistí mj. provázanost dokumentů a jejich částí, což umožní jejich zestručnění).

3.1 STRUKTURA RVP ZV

Z analýzy současného RVP ZV vyplývá úkol lépe provázat jednotlivé části a zpřehlednit jeho text. HSR podporují zachování současné struktury RVP ZV. Koncepční skupina zde navrhuje její doplnění o závazné předpoklady naplňování cílů revize, např. v kapitole Kultura školy, Role a seberozvoj učitelů, Pojetí hodnocení žáků atd. (viz výše a v příloze 2), a to vzhledem k nutnosti propojení RVP ZV s metodickou podporou, která podmínky nezbytné pro dosahování cílů revize dále specifikuje.

Struktura bude zahrnovat kapitoly popisující vzdělávací obsah a další obecné kapitoly (viz schéma). Bude nastavena tak, aby byla funkční v RVP ZV jako digitálním nástroji.

Dle HSR jsou východiskem pro tvorbu struktury vzdělávací oblasti definované v současném RVP ZV. Výchozí členění pro očekávané výstupy vzdělávacích oblastí a vzdělávacích oborů je tak koncipováno do tří úrovní:

- Vzdělávací oblast
- Vzdělávací obor, případně Vzdělávací okruh
- případně Tematický okruh

Obdobné dvou až tříúrovňové členění budou mít i kategorie klíčové kompetence, základní gramotnosti a průřezová témata.

Očekávané výstupy budou do jednotlivých kategorií organizovány tak, aby jejich rozdělení a vztahy byly přehledné a zjednodušovaly orientaci v RVP ZV. Kapitoly Charakteristika vzdělávací oblasti a Cílové zaměření či obdobné budou zapracovány až na základě sady očekávaných výstupů, pokud to bude potřebné.

V přípravných koncepcích vzdělávacích oblastí jsou pojmenovány některé rozpory ve struktuře či označení vzdělávacích oborů a oblastí. Ty budou řešeny v průběhu tvorby RVP ZV na základě postupného vymezování očekávaných výstupů. Na základě konkrétní sady očekávaných výstupů a pouze v nezbytných případech, je možné předložit a projednat s MŠMT návrhy na případné úpravy v označení či struktuře vzdělávacích oblastí či oborů. Nezbytnost takového návrhu posoudí řídicí skupina MŠMT ve spolupráci s konzultační skupinou MŠMT.

Kromě toho **bude RVP ZV zahrnovat obecné kapitoly**, jejichž obsah je povinný ze školského zákona³:

- Pojetí a cíle základního vzdělávání
- Rámcový učební plán
- Pojetí hodnocení žáků
- Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (podmínky). Bude součástí kapitoly Společné vzdělávání.
- Materiální, personální, hygienické, organizační a jiné podmínky pro uskutečňování RVP ZV
- Zásady pro tvorbu Školních vzdělávacích programů (ŠVP)

Všechny kapitoly RVP ZV bude nutné **zaktualizovat**. Některé současné kapitoly RVP ZV navrhujeme sloučit nebo obohatit, např. Vzdělávání žáků s SVP a Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně

nadaných spojit pod téma Společné vzdělávání. Další kapitoly navrhneme přejmenovat a/nebo doplnit (v RVP ZV tak zakotvit témata z kapitoly 2.2).

Výrazné změny budou v kapitole **Rámcový učební plán**.

V RVP ZV (v rámcovém učebním plánu) bude stanoven pouze celkový počet hodin za 1. a celkový počet hodin za 2. stupeň (118, resp. 122 hodin). V RVP ZV nebude rozdělena časová dotace na část pro společný základ a pro disponibilní hodiny, ani nebude přidělena časová dotace jednotlivým vzdělávacím oblastem. Využití celkové časové dotace k naplnění očekávaných výstupů a k rozvoji potenciálu každého žáka je v kompetenci školy.

V Zadání pro NPI ČR (kapitola 4) je uvedeno rozdělení časové dotace pro společný základ a disponibilní hodiny. To dle upřesnění MŠMT pro školy nebude závazné a bude využito např. při tvorbě modelových školních vzdělávacích programů.

V případě potřeby budou v poznámkách k učebnímu plánu doplněna pravidla pro zařazení rozvoje očekávaných výstupů v konkrétních ročnících základního vzdělávání.

Součástí struktury RVP ZV bude také slovníček pojmů.

3.1.1 Zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů (ŠVP)

Zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů jsou vedle vzdělávacího obsahu a podpory rozvoje žáků (viz kapitolu 2) třetí cestou určující rámec pro naplňování cílů vzdělávání. Stanovují školám požadavky na vlastní vzdělávací program jako nástroj pro realizaci vzdělávacího obsahu a podpory rozvoje žáků v konkrétní škole.

V souladu s RVP ZV a dalšími obecně platnými právními předpisy mají školy tvořit své ŠVP, přičemž tvůrci dokumentu musí vycházet z konkrétních podmínek školy. Školský zákon ustanovuje ŠVP jako povinnou součást dokumentace školy; jde o veřejný dokument. S tím úzce souvisí i legitimní požadavek na jeho transparentní naplňování, včetně ověřitelnosti výsledků vzdělávání a vytváření vhodného prostředí pro učení. Odpovědnost za vytvoření ŠVP má ředitel školy. Na jeho tvorbě spolupracuje pedagogický sbor a další zaměstnanci školy; jeho obsah má být prodiskutován s rodiči žáků.

3.2 CELKOVÁ CHARAKTERISTIKA NOVÝCH KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ

Při práci na RVP ZV je třeba dbát, aby dílčí vstupy i celková koncepce kurikulárních dokumentů podporovaly naplňování a obecnou přijatelnost cílů revize. Jejich (níže vyjmenované) základní charakteristiky se tak musí promítnout do struktury a také obsahu všech kapitol, které tak mají být:

AKTUÁLNÍ

Kurikulární dokumenty reagují na současný stav světa a společnosti, respektují dosavadní poznání a jsou zaměřené na život v budoucnu – otevírají vzdělávání do budoucnosti. Vzdělávací obsah přihlíží k potřebám žáků a odpovídá současným a budoucím nárokům života ve společnosti — jeho osvojení má vést k rozvíjení schopnosti se orientovat v současném světě a v možnostech jeho budoucího vývoje. Vzdělávací cíle/očekávané výstupy jsou koncipovány tak, aby byla umožněna průběžná reflexe a aktualizace v případě potřeby.

PROPOJENÉ

Každá část RVP ZV má svůj účel, spolu s metodickou podporou tvoří smysluplný celek. Jednotlivé části jsou konzistentní z hlediska pojetí a míry obecnosti. Jedna část podporuje druhou a vzájemně tyto části kooperují ke společnému cíli.

Kurikulum vyznává holistický přístup – stav, kdy jednotlivé obory přispívají k celkovému hodnotově ukotvenému obrazu světa, vědomí souvislosti. Očekávané výstupy tvoří spojitě vývojové kontinuum.

RVP ZV je propojený s RVP předškolního a středoškolského vzdělávání. RVP obsahuje jednoduché schéma/popis propojenosti jednotlivých stupňů vzdělávání s jasnou zprávou o tom, kdo na koho navazuje a jakou roli mají výstupy ze ZŠ pro vstup na SŠ.

SROZUMITELNÉ

Všechny kurikulární dokumenty jsou psány jazykem, kterému rozumí běžný učitel, využívají přednostně česká slova a pojmy, které mají jednoznačný význam (důležité pojmy jsou vždy vysvětleny ve slovníčku pojmů). Jsou vytvořeny v přehledné struktuře, ze které je patrné, k čemu se jednotlivé části vztahují, jak jsou propojeny a jak je využít při tvorbě ŠVP. Jsou stručné, jasné a dostatečně výstižné.

ODŮVODNĚNÉ

Přijetí, provázanost a srozumitelnost kurikulárních principů jsou podpořeny zdůvodněním jednotlivých kroků a rozhodnutí, aby bylo jasné, proč jsou změny potřebné.

Lze předpokládat, že přijetí výraznější změny všemi aktéry bude trvat delší časové období. Proto je změnu nutné dlouhodobě a systematicky představovat, vysvětlovat a podpořit ji kvalitními podpůrnými prostředky. Právě racionální důvody založené na zpětné vazbě z praxe mohou být zdrojem pro argumentaci.

OVĚŘITELNÉ

RVP ZV stanovuje vzdělávací cíle, které jsou v metodické podpoře dále konkretizovány. Je žádoucí, aby bylo možné získat zpětnou vazbu ohledně jejich dosahování, a to různými metodami – podle jejich povahy i kontextu, v němž byly stanoveny. Ověřitelnost je základem uplatnění všech očekávaných výstupů ve vzdělávací praxi; jejich kvantitativní a kvalitativní hodnocení přispívá ke kontinuálnímu zlepšování žáků, učitelů, vzdělávacího procesu, škol i vzdělávací soustavy jako celku. K tomu je zapotřebí, aby byli učitelé vybaveni nástroji, pomocí kterých mohou reflektovat a následně zlepšovat svou výuku sami.

3.3 ÚČEL A FUNKCE KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ

Postup tvorby RVP ZV má také sledovat naplňování jeho základní úlohy a funkcí. Celek kurikula pro základní vzdělávání má odpovídat na otázky PROČ, CO a JAK učit.

PROČ vyučovat jsou argumenty, které vycházejí z **cílů základního vzdělávání**. Budou promítnuty do zdůvodnění jednotlivých částí RVP ZV pro veřejné připomínkové řízení.

CO vyučovat je součástí **dokumentu RVP ZV** a je vymezené společným základem a popsané očekávanými výstupy v kompetenčním pojetí, které navozují učební činnosti žáka, jenž má učitel podporovat.

JAK vyučovat je součástí **metodické podpory** pro naplňování RVP ZV. Učitel používá určité vzdělávací strategie, postupy, formy hodnocení, aby podporoval žákovu učení.

Kurikulární dokumenty plní vzájemně se doplňující funkce. Účel RVP ZV vychází především z § 3 a § 4⁸ školského zákona.

Z hlediska svých základních funkcí tak dokument RVP ZV:

- **Zavazuje...** Dokument RVP ZV nastavuje profesní normu, určuje celkové uspořádání průběhu vzdělávání, standardizuje zejména výsledky vzdělávacího procesu. Slouží školám k plánování, je nástrojem řízení a správy škol.
- **Nastavuje...** Dokument RVP ZV popisuje očekávané výstupy vzdělávání v jednotlivých uzlových bodech a uvádí zásady jejich hodnocení. Představuje role a kompetence učitele, nastavuje tak standardy pro učitelskou profesi. Kromě jiného nastavuje i zadání pro tvůrce učebnic, učebních textů a podpor.
- **Začleňuje...** Dokument RVP ZV se vztahuje na všechny žáky, učitele i školy a respektuje jejich jedinečnost a různost; stanovuje podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Je přirozené, že každý žák dosáhne v souladu se svým potenciálem jiné úrovně cílů, a to v podpůrném prostředí.
- **Harmonizuje...** Dokument RVP ZV specifikuje vzdělávací cíle, které vedou k harmonickému rozvoji žáka, tedy k rozvoji nejen znalostí, ale i dovedností, postojů a hodnot (k posilování kompetencí žáka).
- **Vede...** Dokument RVP ZV stanovuje pravidla pro implementaci ve školách prostřednictvím ŠVP. Neuzavírá možnost volby cesty k dosažení cílů, tedy umožňuje rozmanité formy a metody vzdělávání v souladu se specifiky každé školy.
- **Prosazuje...** Dokument RVP ZV prosazuje kulturu školy založenou na sdílených hodnotách, spolupráci a zapojení žáků do rozhodování ve škole.
- **Informuje...** Dokument RVP ZV je informací nejen pro školy a učitele, ale také pro další aktéry ve vzdělávání. Je napsán způsobem srozumitelným všem aktérům ve vzdělávání a dalším zainteresovaným subjektům, například zákonným zástupcům žáků, aktérům v zájmovém a neformálním vzdělávání, poskytovatelům DVPP atd.

⁸ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#p4>

Metodická podpora k RVP ZV doplňuje funkce RVP ZV tým, že:

- **Doporučuje...** Metodická podpora obsahuje popis postupných kroků k dosahování a dalšímu prohlubování očekávaných výstupů nad rámec společného základu. Popisuje roli neformálního vzdělávání a způsob jeho propojení se vzděláváním formálním.
- **Rozlišuje...** Metodická podpora popisuje, jak se pozná dosažení očekávaných výstupů v uzlových bodech, vymezuje odlišné úrovně jejich dosažení. Stanovuje indikátory dosažení dané úrovně vzhledem k různým schopnostem žáků.
- **Inspiruje...** Metodická podpora je napsána a uspořádána takovým způsobem, aby byla inspirací a motivací pro učitele, ředitele a další aktéry ve vzdělávání. Nabízí alternativní modely dosahování cílů vzdělávání a jejich hodnocení.

4. SLOVNÍČEK ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Slovníček pojmů postupně vytváříme.

Přílohy

Příloha 1 – Cíle vzdělávání ze školského zákona

Školský zákon § 2

„(1) Vzdělávání je založeno na zásadách

- a) rovného přístupu každého státního občana České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení občana,
- b) zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce,
- c) vzájemné úcty, respektu, názorové snášenlivosti, solidarity a důstojnosti všech účastníků vzdělávání,
- d) bezplatného základního a středního vzdělávání státních občanů České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie ve školách, které zřizuje stát, kraj, obec nebo svazek obcí,
- e) svobodného šíření poznatků, které vyplývají z výsledků soudobého stavu poznání světa a jsou v souladu s obecnými cíli vzdělávání,
- f) zdokonalování procesu vzdělávání na základě výsledků dosažených ve vědě, umění, výzkumu a vývoji a co nejširšího uplatňování účinných moderních pedagogických přístupů a metod,
- g) hodnocení výsledků vzdělávání vzhledem k dosahování cílů vzdělávání stanovených tímto zákonem a vzdělávacími programy,
- h) možnosti každého vzdělávat se po dobu celého života při vědomí spoluodpovědnosti za své vzdělávání.

(2) Obecnými cíli vzdělávání jsou zejména

- a) rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života,
- b) získání všeobecného vzdělání nebo všeobecného a odborného vzdělání,
- c) pochopení a uplatňování zásad demokracie a právního státu, základních lidských práv a svobod spolu s odpovědností a smyslem pro sociální soudržnost,
- d) pochopení a uplatňování principu rovnosti žen a mužů ve společnosti,
- e) utváření vědomí národní a státní příslušnosti a respektu k etnické, národnostní, kulturní, jazykové a náboženské identitě každého,
- f) poznání světových a evropských kulturních hodnot a tradic, pochopení a osvojení zásad a pravidel vycházejících z evropské integrace jako základu pro soužití v národním a mezinárodním měřítku,
- g) získání a uplatňování znalostí o životním prostředí a jeho ochraně vycházející ze zásad trvale udržitelného rozvoje a o bezpečnosti a ochraně zdraví.“

Školský zákon § 44

„Cíle základního vzdělávání

Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, aby se učili tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.“

Příloha 2 – Další témata podporující rozvoj žáků

KULTURA A PROSTŘEDÍ ŠKOLY

Navrhujeme do RVP ZV doplnit část Kultura školy, abychom zdůraznili její důležitost. Z mezinárodních šetření vyplývá, že postoje českých žáků ke škole jsou horší než žáků v ostatních zemích. Péče o kulturu školy významně přispívá k tomu, aby se žáci do školy více těšili. Podnětné prostředí poskytující žákům příležitosti k rozhodování a praktickým aktivitám je jedním z hlavních předpokladů pro rozvoj kompetencí. RVP ZV vymezí principy, o které se ŠVP při péči o kulturu školy budou opírat. (Při tvorbě ŠVP se každá škola bude muset zamyslet, jak chce rozvíjet kulturu své školy.)

SPOLEČNÉ VZDĚLÁVÁNÍ

Zadání NPI ČR potvrdilo (mimo jiné i vymezením společného základu) nezbytnost záměru specifikovat realizaci podpůrných opatření (PO) 1. až 5. stupně v kapitole Společné vzdělávání; kapitolu umístit v úvodní části RVP ZV. Tato kapitola bude popisovat postupy spojené s realizací PO, které nejsou dostatečně specifikovány platnou legislativou a budou reflektovány v ŠVP nebo IVP žáka. V kapitole budou zakotvené také odkazy na metodické materiály k implementaci RVP ZV.

(Citace z Koncepce revize RVP ZV pracovní skupiny Společné vzdělávání)

FORMATIVNÍ ZPĚTNÁ VAZBA

Navrhujeme, aby RVP ZV explicitně stanovilo zásady pro formativní zpětnou vazbu tak, aby byla v souladu s „kulturou školy“, formovala žádoucí sebepojetí žáka, rozvíjela pozitivní vztahy ve škole a vedla k efektivnímu učení žáků. HSR podporují rozvíjení formativní zpětné vazby. Formativní zpětná vazba umožňuje učitelům nastavit a individualizovat procesy výuky a žákovi pomáhá dosahovat vzdělávacích cílů.

POJETÍ HODNOCENÍ ŽÁKŮ

Navrhujeme stanovit v RVP zásady pro hodnocení žáka v souladu se záměrem MŠMT upravit hodnocení žáků, který vznikl v průběhu revize. Hodnocení má pomáhat žákovi reflektovat dosahování vzdělávacích cílů, má podporovat schopnosti samostatného vyhodnocování vlastní práce; jeho důležitou součástí je sebehodnocení. Má vyjadřovat nejenom dosažení vnějších standardů (očekávané výstupy), ale také žákův přístup ke vzdělávání, pokrok a dosahování osobních vzdělávacích cílů. RVP ZV stanovením zásad hodnocení podpoří vytvoření konzistentního systému hodnocení orientovaného na žáka v rámci ŠVP.

RELEXE A HODNOCENÍ KVALITY VÝUKY

Navrhujeme do RVP ZV doplnit část Reflexe a hodnocení kvality výuky, abychom zdůraznili požadavek reflexivní praxe, který je kladen na učitele. Nová kultura vyučování a učení spojená s ideou kompetencí vede – vedle měřitelných výsledků – také ke změně procesů, v rámci kterých je výsledků dosahováno. Někdy jsou tyto procesy vzdělávacím cílem samy o sobě (rozhodování, dialog, kladení otázek), a/nebo mají podstatný vliv na rozvoj klíčové kompetence k učení. RVP ZV nově vymezuje nároky (nejen na žáky, ale také) na učitele – vyžaduje schopnost používat reflexivní praxi jako důležitou zpětnou vazbu a jeden z nástrojů formativního hodnocení. (Při tvorbě ŠVP se každá škola bude muset zamyslet, jak tento druh zpětné vazby promítné do celkového hodnocení žáka/třídy/ školy).

PROPOJOVÁNÍ FORMÁLNÍHO A NEFORMÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Navrhujeme nově popsat v RVP ZV proces propojování formálního a neformálního vzdělávání, protože ho nelze i nadále chápat jako "nadstandard", který u nás tradičně probíhá zejména na úrovni zájmového vzdělávání. Cílené využívání bohatého a pestrého edukačního potenciálu celé řady mimoškolních institucí se vzdělávací funkcí (v rámci výuky napříč vyučovacími předměty či jinými organizačními formami výuky) patří ve světě k moderním vzdělávacím trendům. Aby i v českých školách mohlo docházet k žádoucímu propojování, nabízí se vhodné příklady uvést i v metodické podpoře a také do jedné z variant modelového ŠVP.

ROLE, SEBEROZVOJ A VZÁJEMNÉ UČENÍ UČITELŮ

Navrhujeme do RVP ZV doplnit část Role a seberozvoj učitelů, abychom zdůraznili důležitost (stanovení podmínek pro) tohoto aktéra vzdělávacího procesu, který je nositelem změn ve vzdělávání. Ve škole 21. století se proměňuje jak role žáka, tak i učitele. Učitel je více mentorem, průvodcem a partnerem žáků, ale také jejich vychovatelem a oporou v krizových situacích. Nové jsou nároky na vzájemnou (mezioborovou) spolupráci učitelů při plánování, realizaci a vyhodnocování výuky. Učitel také nese stále větší odpovědnost za výsledek vzdělávacího procesu. RVP ZV stručně popíše, ve kterých oblastech se seberozvoj učitelů vyžaduje a jaké podmínky pro něj musí být vytvořeny. Nabídne tak základní oporu,

na co se v ŠVP zaměřit (při tvorbě ŠVP se vedení každé školy bude muset zamyslet, jak podnítí učitele, aby pracovali na svém seberozvoji).

STRATEGIE ROZVOJE KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ

Strategie rozvoje klíčových kompetencí jsou společné postupy, metody a formy práce, s nimiž souhlasí a které používají všichni učitelé ve škole. Mají zásadní vliv na rozvoj klíčových kompetencí žáků a na kvalitu kompetenčně zaměřeného vzdělávání.

Z analýzy ŠVP ZV vyplynulo, že školy potřebují oporu, která jim pomůže tuto část ŠVP zpracovat kvalitně.

PŘÍLOHA 3 – Legislativní rámec revize RVP ZV: širší souvislosti

Při tvorbě revidovaného RVP ZV je třeba respektovat současnou platnou legislativu. Ve výjimečných případech lze navrhnout změny v legislativě a podrobně je zdůvodnit. Proto citujeme příslušné pasáže ze školského zákona a vyhlášky, které se týkají přímo RVP ZV.

Školský zákon § 3 a § 4

§ 3 Systém vzdělávacích programů

(1) Pro každý obor vzdělání v základním a středním vzdělávání a pro předškolní, základní umělecké a jazykové vzdělávání se vydávají rámcové vzdělávací programy. **Rámcové vzdělávací programy vymezují povinný obsah, rozsah a podmínky vzdělávání; jsou závazné pro tvorbu školních vzdělávacích programů, hodnocení výsledků vzdělávání dětí a žáků**, tvorbu a posuzování učebnic a učebních textů a dále závazným základem pro stanovení výše finančních prostředků přidělovaných podle § 160 až 162.

§ 4 Rámcové vzdělávací programy

(1) Rámcové vzdělávací programy **stanoví zejména konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání**, a to všeobecného a odborného podle zaměření daného oboru vzdělání, **jeho organizační uspořádání**, profesní profil, **podmínky průběhu a ukončování vzdělávání a zásady pro tvorbu školních vzdělávacích programů**, jakož i **podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nezbytné materiální, personální a organizační podmínky a podmínky bezpečnosti a ochrany zdraví**. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání dále stanoví členění obsahu vzdělávání podle jednotlivých období nebo ročníků. Podmínky ochrany zdraví pro uskutečňování vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) v dohodě s Ministerstvem zdravotnictví.

(2) **Rámcové vzdělávací programy musí odpovídat nejnovějším poznatkům:**

- a) **vědních disciplín**, jejichž základy a praktické využití má vzdělávání zprostředkovat, a
- b) **pedagogiky a psychologie** o účinných metodách a organizačním uspořádání vzdělávání přiměřeně věku a rozvoji vzdělávaného.

Podle těchto hledisek budou rámcové vzdělávací programy také upravovány. Tvorbu a oponenturu rámcových vzdělávacích programů zajišťují příslušná ministerstva prostřednictvím odborníků vědy a praxe, včetně pedagogiky a psychologie.

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky

Hodnocení žáků

§ 14

(1) Hodnocení výsledků vzdělávání žáků vychází z **posouzení míry dosažení výstupů pro jednotlivé předměty školního vzdělávacího programu**. Hodnocení je pedagogicky zdůvodněné, odborně správné a doložitelné a respektuje individuální vzdělávací potřeby žáků a doporučení školského poradenského zařízení.

(2) **Pravidla hodnocení žáků jsou součástí školního řádu** a obsahují zejména:

- a) zásady a způsob hodnocení a sebehodnocení výsledků vzdělávání a chování žáků, včetně získávání podkladů pro hodnocení,
- b) kritéria pro hodnocení.